UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum excuset à peccato.

urn:nbn:de:hbz:466:1-72772

Visual Library

Articvlvs IIII.

Vtrum ebrietas excuſet à peccato.

AD QVARTVM ſic proceditur. Videtur, quòd ebrietas non excuſet à peccato. Dicit. n. Philoſo. in 3. Ethi.* quòd ebrius meretur duplices maledictiones. ergo ebrietas magis aggrauat peccatum, quàm excuſet.

¶ 2 Præt. Non excuſatur peccatũ per peccatũ, ſed magis augetur: ebrietas autem eſt peccatum. ergo non excuſat à peccato.

¶ 3 Præterea. Philoſoph. dicit in 6. Ethico. * quòd ſicut ratio hominis ligatur per ebrietatem, ita ligatur per concupiſcentiam: ſed concupiſcentia non excuſat a peccato. ergo etiam neque ebrietas.

SED CONTRA eſt, quòd Lot excuſatur ab inceſtu propter ebrietatem, ut Auguſt.* dicit contra Fauſtum. Lib. 22. c. 44. tom. 6.

RESPONDEO. Dicendum, quòd in ebrietate duo attenduntur, ſicut dictum eſt, * ſcilicet defectus conſequens, & actus præcedens. Art. 5. huius quæſt. Ex parte autem de-
B
fectus conſequentis, in quo ligatur uſus rationis, ebrietas habet excuſare a peccato, inquantum cauſat inuoluntarium per ignorantiam. Sed ex parte actus præcedentis uidetur eſſe diſtinguendum, quia ſi ex actu illo præcedente ſubſecuta eſt ebrietas ſine peccato, tunc peccatum [d] ſequens totaliter excuſatur a culpa, ſicut forte accidit de Lot. •534• Si autẽ actus prçcedẽs fuit culpabilis, ſic non totaliter ali-

¶ Super Quæſtionis centeſimæquinquageſimæ Articulum quartum.

IN articulo 4. eiuſdem quæſtio. 150. dubia multa occurrunt. Primum eſt, an peccata commiſſa ab ebrio ſine ſua culpa, totaliter excuſata ſint. Et eſt ratio dubij, quoniam Martinus in hac quæſtione probat partem negatiuam quo ad aliqua peccata, quæ ſcilicet ebrius cognoſcẽdo ex paſſionum motibus committit, quæ etiam ſine ebrietate eſſet facturus, & gaudet poſt ebrietatem ſe commiſiſſe: quoniam talia peccata ebrij nec per ignorãtiam, nec ignorantes committunt. In oppoſitum videtur litera, dicẽs, quòd ſequens peccatum totaliter excuſatur a culpa.

¶ Secundum dubiũ eſt. An peccatum cõmiſſum ab ebrio ex ſua culpa excuſetur a toto, vel potius aggrauetur: & eſt ratio dubij, quia ſingula membra habent proprias opiniones. Martinus ſiquidem vbi ſupra, probare nititur, quòd ebrietas culpabilis quandoque aggrauat peccatum ſequens, probatq;, hoc ſupponendo, quòd actus exterior non habet ex ſe propriam bonitatem, vel malitiam, licet tantum ratione actus interioris, & hoc ſuppoſito, ponit duos caſus ſimiles, vnum de ebrio cognoſcente coniugatam, quia non recolit eſſe iam nuptam. Alterum de Lot, ſuppονẽdo ebrietatem eius culpabilem, ipſum putaſſe ſe cognoſcere tunc propriam vxorem. Iſte namque commiſit inceſtum, & ille adulterium ex ebrietate, cum tamen ex uoluntate Lot reddere debitum, ille autem ſolum fornicari volebat. Ebrietas igitur auget quandoque peccatum. Et quamuis nullum ſciam in ſecundo membro dubitare, ſane intellecto, quia ſcilicet conſtat ebrium minus peccare in his malis, quæ tunc facit, quàm ſi ſobrius illa met faceret: & propterea proculdubio excuſatur a tanto: dubium tamen non paruum eſt, an excuſetur a toto: & eſt ratio dubij diuerſitas opinionum, & rationũ. Quibuſdam enim probabilius videtur, quòd excuſetur à toto, & his ratio ſuffragatur, quia mentis inopes nõ poſſunt peccare de nouo, quamuis peccauerint ponendo ſe in tali ſtatu mentis: & confirmatur hoc, quia furioſi, & amentes ſiue culpabiliter, ſiue non excuſantur a toto. Alijs autem videtur oppoſitum, & de eorum numero uidetur author in litera, dum dicit, Diminuitur ſequens peccatum, & non dicit, Tollit ſequens peccatum diminutio enim quantitatis magnitudinem aufert, non ſpeciem ſubſtantialem, & his ratio quoque ſuffragatur: quia peccatum ſequens eſt in ſeipſo actus deformis, & eſt uoluntarius in ſua cauſa, quam potuit, & debuit iſte vitare. ergo habet omnia requiſita ad hoc, quòd ſit formaliter peccatum in genere moris. Non ſubeſt igitur cauſa rationabilis, quare excuſabile ſit quin committenti imputetur, licet minus, quàm ſi ſobrie committeret illud.

¶ Ad horum euidentiam diſtinguenda ſunt hæc, quæ in præcedenti libro quæſtionis 76. dicta ſunt de peccatis ebriorum, & ſimilium, vt clara notitia caſuum habeatur. Dicendum igitur mihi videtur, quòd ebrius ex ſua culpa dupliciter ſe habet ad ſequens ex ebrietate peccatum, ſcilicet præuidendo, vel non præuidendo illud. Reputatur autem præuiſum peccatum, non ſolum ſi ſit præuiſum in ſua ſpecie, puta, quia nouit quis ſe ebrium proximis detrahere, aut in ſuo genere, puta, quia nouit quis ſe ebrium uitio linguæ irretiri, quamuis modo detractione, modo contumelia, modo blaſphemia, modo irriſione, modo turpiloquio, ſed etiam ſi ſit præuiſum in communi, puta, quia ſcit ſe ebrium in aliquo peccare, licet neſciat in quo genere tũc peccabit. Reputatur rurſus præuiſum, non ſolum ſi ſit præcogitatum, ſed ſi debuit eſſe præuiſum præcogitando, puta, quia expertus eſt inclinationes ſuas pronas, quanto magis bibit, ad peccata: uel quia alias in alienatione mentis, vel prope, incidit in peccatum. Aeſtimatur autem non præuiſum peccatum ex ebrietate, quando nullo modo præuiſum eſt, præui-
A
derique rationabiliter non potuit humano more. Quando igitur peccatum ſequens ebrietatem culpabilem eſt præuiſum, tunc peccatum illud non excuſatur à ſpecie ſui peccati, ſed reddit ad naturam ſuæ ſpeciei ratione voluntarij in ignorantia iſta incluſi terminati ad præuiſum, licet excuſetur à tanto, quia non tantum peccat, quãtum peccaret ſi ſobrius illud committeret, quia aliquo modo inuoluntarium eſt peccatum iſtud, aliter non ex ebrietate cauſaret: & tunc ſunt duo peccata, ebrietas, & illud peccatum in ſuis ſpeciebus, & quo ad hoc vera eſt opinio dicentium, quòd ebrietas culpabilis excuſat a tãto, ſed non a toto. Licet enim ſine rationis vſu, abſolutè loquendo, non poſſit quis de nouo peccare, qui tamẽ prius habens rõnis vſum præuidet, quòd ſi ſe priuat rationis vſu, actum peccati incurret, & culpabiliter priuat ſe rationis vſu, iam vult
C
nunc pro tunc, ſcilicet quando ſine rationis uſu erit, peccatum incurrere. Et ſi quæratur. Quando iſte committit illud ſequens peccatum, reſpondetur, quòd committit illud, actu quidem interiori quando inebriatur, quoniam tunc uult ebrietatem, & ſequens peccatum: actu uerò exteriori, quando iam ebrius peccatum illud exercet, percutiendo, uel detrahendo. Et uidetur quoque poſſe contingere in huiuſmodi hominib. quibus huiuſmodi caſus oportet eſſe præuiſos, quòd alienatio mentis ex furia, uino, uniuerſaliter infirmitate euitabili, uel quacunque ſimili cauſa (quæ ſecundum ſe eſſet uenialis) propter præuiſum actum futuri peccati mortalis, fiat mortalis, utpote cum uoluntate non curante incurſum peccati mortalis. Quando autem nulla timenti futurum caſum ſubeſt ratio, puta, ebrius aſſuetus eſt dormire in ſua pace &c. tunc ſi caſu ebrius culpabiliter aliquod peccatum committeret, peccatum illud excuſaretur a toto, hoc eſt, a ſpecie: ita quòd ebrietas, & ille actus non ſunt duo peccata, ſed ille actus
D
eſt circunſtantia quid. hoc eſt effectus ebrietatis non intentus, nec præuiſus, & nihil, aut parum aggrauat ebrietatem, nihil per ſe, pro quanto non intentus, nec præuiſus parum per accidens, pro quanto culpabiliter iſte ſe poſuit in ſtatu cauſandi iſtum effectum, ut ſic aliquid de uoluntario imputabili habeat. Et quia ſic Lot inceſtum commiſit, ideo culpandus eſt ſecundum Auguſtinum non quantum inceſtus, ſed quantum illa ebrietas meruit: & ſecundum hoc uera eſt opinio dicentium, quòd excuſantur a toto ebrij.

¶ Sed reſtat hic dubium, de homine inexperto primo ſe inebriante ex propoſito, nihilque cogitante de periculo ſequentium peccatorum, An ſequens ex tali ebrietate peccatum excuſetur, ut non præuiſum, aut imputetur, ut præuiſum. Et ad hoc cum diſtinctione dicendum uidetur, quod peccata, quæ ſolent ab ebrijs committi, quamuis non omnes ebrij illa committãt, collocanda ſunt ſub genere præuiſorum: quoniam debuerunt præuideri ab illo, quis ſe inebriauit, ex quo multorum ebriorũ
E
actiones contingit eſſe tales. Sicut enim inter præuiſa homicidia computatur, ſi quis caſu hominem in monte occidit, non præſciens an mons ille ſit meabilis ab homine, an non, ex quo aliqui ſunt meabiles, aliqui non: ſic inter prçuiſa peccata numeranda ſunt, quç aliquis neſciens ſi in ſe hæc ſequentur, quæ in multis ebrijs ſequuntur, ebrietati, & ſuæ diſpoſitioni ſibi ignotę quo ad hoc ſe committit, cum poſſit utraque pars contingere. Peccata autem, quç magis in paſſione, quàm in actione conſiſtunt, quç non ex ipſis ebriis, ſed ab aliis captantibus tempus ebrietatis emergunt, uidentur computanda ſub non prçuiſis, quoniam hęc ſubterfugiunt humanam diligentiam communitet, quale fuit inceſtus Lot. Hoc enim excogitabile quodammodo eſt ad cauendum: & propterea non uidetur cadere ſub voluntate ebrietatis, niſi ſicut euentus, ſeu effectus in ſua cauſa poſſibilis.

¶ Et quonia in hoc ultimo dubio tractatur propriè de ebrij, ut

ſic,p eccatis:in præcedentibus verò de tali,vel tali ebrio,ideo ſecundum hæc tam authoris,quam noſtra in præcedenti libro dicta de peccatis ebriorum,interpretanda relinquimus

¶His prælibatis reſpondetur directè ad primum dubium,& dicitur, quòd peccata ſequentia ebrietatem vocantur illa ſolum, quæ cauſantur ex ebrietate, inquantum tollit rationis vſum: & ideo ſi aliqua ex parte remanet rationis vſus liber, non eſt ſermo de illis peccatis: ſimiliter ſi peccata ſiāt ex ebrietate ob affectata peccata. Huiuſmodi.n. ebrietas aggrauat ꝑculdubio, ſicut ignorantia affectata. Sed hæc non eſt cauſa, quòd peccetur per ignorantiam, immo ipſa ignorātia eſt inſtrumentum ad peccandum liberius. In peccatis autem, ad quæ ebrietas ſe habet tantum concomitāter, regulę ignorantiæ concomitantis ſeruandæ ſunt, quòd ſcilicet nec excuſat, nec accuſat, & propterea videtur redire peccatum in naturam ſuæ ſpeciei. Author autem loquitur de peccatis ex ebrietate cauſatis,ita quòd ab illo ſobrio non fieret, & dicit illa ex toto excuſari, ſi ebrietas eſt inculpabilis.

Lib.22.c.44. tom.6.

Li.2.Poli.in fi.to.5.

Eodem loco nunc dicto,

¶Ad obiecta autem Martini in ſecundo dubio pro aggrauatione peccatorū ex ebrietate in illis duobus caſibus dicitur dupliciter. Primò in neutro illorum caſuum ebrius eſſet reus adulterij, aut inceſtus, niſi forte in primo, quia debuit præuidere caſum. Dicitur ſecundo, & melius, quòd aliud eſt dicere, Ebrietas facit incurrere peccatum grauioris ordinis: & aliud, ꝙ ebrietas aggrauet peccatum. Primum enim gratis conceditur, quoniam ebrius incurrit,& quandoque blaſphemiam, & quandoque homicidium &c.Secundum autem negatur,quoniam illud peccatum cuiuſcunque ordinis ſit, quod ebrius ex ebrietate committit, ita quòd ſobrius non committeret, minus eſt, & ex ipſa ebrietatis conditione alleuiatur. Nec huius oppoſitū caſus allati probant,ſed primum, quòd ſcilicet ille adulteratur, q non adulteraretur.

In corpo.ar,

D.357.& 372 & 726.

¶Ad rationem pro opinione omnino excuſante peccata omnia ebriorum,quia mentis inopes nequeunt de nouo peccare, Reſpondetur,ꝙ mentis inopes non poſſunt totaliter de nouo peccare, ſed bene poſſunt ex antiqua voluntate de nouo peccare exeundo in peccatum exterius. Dicitur.n.in litera,ꝙ ſequēs peccatum redditur voluntarium ex voluntate præcedentis actus. Ad confirmationē de amentibus & furioſis,dicitur ꝙ quia abſolute loquendo iſta ſunt in genere inuoluntariorum, ſeu pœnarum & ægritudinum,ideo ſimpliciter excuſant a toto. An autē ſi accideret huiuſmodi defectus voluntarie, peccata ſequentia excuſarentur à toto,licet diuerſa forte ſit opinio, ratio tamen conuincere videtur,quòd idem ſit de talium,& ebriorū uolūtatis peccatis, hoc adiecto moderamine,quod furioſi & amētes poſſunt fieri voluntarie venialiter,vel mortaliter. Et ſi venialiter tantum fierent, reliqua conſequentia non excederent gra-

quis excuſatur à peccato ſequenti, quod ſcilicet redditur uolūtarium ex uoluntate præcedentis actus, inquantum ſcilicet aliquis dans operam rei illicitæ, incidit in ſequens peccatum. Diminuitur tamen peccatum ſequens, ſicut & diminuitur ratio uoluntarij. Vnde Aug. dicit contra Fauſtum, * quòd Lot culpandus eſt non quantum ille inceſtus, ſed quantum ebrietas meruit.

Ad primum ergo dicendum,quòd Philoſophus non dicit,quòd mereatur grauiorē maledictionem ebrius,ſed ꝙ mereatur duplicem maledictionē propter duplex peccatum. Vel pōt dici, quòd loquitur ſecundum legem cuiuſdā Pitaci, qui, ut dicitur in 2. Politic. * ſtatuit quòd ebrij ſi percuterent,plus punirētur quàm ſobrij,quia pluries iniuriantur.in quo vt Ariſto.ibidē dicit, * uidetur magis reſpexiſſe ad utilitatem,ſcilicet, ut cohiberētur iniurię, quàm ad ueniam, quam oportet habere de ebrijs propter hoc, quòd non ſunt ſui compotes.

Ad II. dicendum, ꝙ ebrietas habet excuſare peccatum nō ex parte qua eſt peccatum, ſed ex parte defectus conſequentis, ut dictum eſt.*

Ad III. dicendum,quòd cōcupiſcentia [d] non totaliter ligat rationem,ſicut ebrietas,niſi forte ſit tāta quòd faciat hominem inſanire: & tamen paſſio concupiſcentiæ diminuit peccatum, quia leuius eſt, ex infirmitate, q̃ ex malitia peccare.

F uitatem venialem. Ebrietas autem culpab...
niſi mortaliter peccando incurritur,...
¶Accedit ad hæc Ariſtot.in 3. Ethicorum ...
dem cauſa ebriorum ignorantiam atque ...
bitus, & orbitates corporales volunta...

QVAESTIO CLI.

De Caſtitate, in quatuor articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de caſtitate.

¶Et primò, de ipſa uirtute caſtitatis.

G ¶Secundò, De uirginitate, quæ eſt pars caſtitatis.

¶Tertiò, De luxuria, quę eſt uitium oppoſitum.

CIRCA primum quæruntur quatuor.

¶Primò, Vtrum caſtitas ſit uirtus.

¶Secundò, Vtrum ſit uirtus generalis.

¶Tertiò, Vtrum ſit uirtus diſtincta ab abſtinentia.

¶Quartò, Quomodo ſe habeat ad pudicitiam.

H

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum caſtitas ſit uirtus.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur, quòd caſtitas nō ſit uirtus. Loquimur enim nunc de uirtute animæ: ſed caſtitas uidetur ad corpus pertinere: dicitur enim aliquis caſtus ex eo, quòd aliqualiter ſe habet ad uſum quarundam corporis partium, ergo caſtitas non eſt uirtus.

I ¶2 Præt. Virtus eſt habitus uoluntarius, ut dicitur in 2. Ethic.* ſed caſtitas nō uidetur eſſe aliqd uoluntarium, cum per uiolentiam auferri uideatur mulieribus uo...

iſta non imputantur, vt peccata, ſed ...
peccatum ebrietatis.

¶ *Super Quæſtionis centeſimæquinquageſimæ ... Articulum primum.*

K IN artic.1.q.151. in reſponſione ... tie, quòd quia violentia non poteſt ... conſenſus, ſed corpori: ideo mulier ... ter oppreſſa, quando nō conſentit ... quamuis corpus compellatur, vt patiatur ... non perditur caſtitatis virtus, ſed ... na, vt Lucia dixit. Sed ſi manuſ ... in linguas loquentium incidere, vt ... cere, quo ad impudicitiam, aut quam ... ri, vt Lucretia dicitur feciſſe, non ... tet ſiquidem aut Suſannam imitari, aut ... contagionem.

¶In eodem articulo in reſponſione ... rit in quæſt.1. de caſtitate, dicens, ꝙ ... dura, & quòd eſt in vno ſenſu vera, ... ſtiano, nec illuminato ad bonam ... cedenda eſt uirtus uera, & ſic Aug. ... mas: alias ſequeretur, quòd nunquam ...

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN